

<https://www.printo.it/pediatric-rheumatology/FI/intro>

Lymen tautiin liittyvää niveltulehdus

Versio 2016

1. MIKÄ ON LYMEN TAUTIIN LIITTYVÄ NIVELTULEHDUS?

1.1 Mikä se on?

Lymen tautiin liittyvää niveltulehdusta kutsutaan joskus myös Lymen artriitiksi. Se on yksi *Borrelia burgdorferi* -bakteerin aiheuttamista sairauksista (Lymen borreliosis). Bakteeri voi tarttua ihmiseen kovakuoristen puutiaisten, esimerkiksi *Ixodes ricinus* -punkkien, piston välityksellä.

Borrelia burgdorferi -bakteeri voi aiheuttaa tulehduksen iholla, keskushermostossa, sydämessä, silmissä tai muissa elimissä, mutta Lymen taudin niveltulehduksessa kohteena ovat useimmiten vain nivelet. Niveltulehdusta on saattanut kuitenkin edeltää laajeneva, punoittava ihottuma punkin piston kohdalla eli niin sanottu vaeltava punoitus (erythema migrans -ihottuma).

Ellei Lymen tautiin liittyvää niveltulehdusta hoideta, tulehdus saattaa joissakin harvinaisissa tapauksissa edetä keskushermostoon.

1.2 Kuinka tavallinen se on?

Vain pieni osa lasten niveltulehduksista on Lymen tautiin liittyviä niveltulehduksia. Se lienee kuitenkin tavallisin bakteeri-infektion jälkeinen niveltulehdus lapsilla ja nuorilla Euroopassa. Sitä esiintyy harvoin alle 4-vuotiailla, ja se onkin pääasiassa kouluikäisten lasten sairaus.

Tautia esiintyy kaikkialla Euroopassa, mutta eniten Keski-Euroopassa ja Pohjoismaiden eteläosissa Itämeren rannikkoalueilla. Punkit ovat aktiivisia huhtikuusta lokakuuhun ympäristön lämpötilasta ja kosteusolosuhteista riippuen. Lymen tautiin liittyvä niveltulehdus

---

saattaa kuitenkin puhjeta mihin vuodenaikaan tahansa, koska bakteeritartunnan aiheuttaneen punkin piston ja nivelten turpoamisen väliin jäävä aika vaihtelee suuresti ja voi olla hyvinkin pitkä.

1.3 Mikä sen aiheuttaa?

Taudin aiheuttaja on *Borrelia burgdorferi* -bakteeri, ja ihminen voi saada tartunnan puutiaisen eli *Ixodes ricinus* -punkin pistosta. Suurin osa punkeista ei kuitenkaan kannata kyseistä bakteeria ja siksi suurin osa punkin pistoista ei johda tartuntaan. Lisäksi suurin osa vaeltavana punoituksena ilmenevistä tartunnoista ei etene taudin myöhäisempiin vaiheisiin, kuten Lymen tautiin liittyväksi niveltulehdukseksi, varsinkaan, jos vaeltavana punoituksena ilmenevä taudin varhaisvaihe on hoidettu antibiooteilla. Vaikka Lymen tautia saattaa siis esiintyä vuosittain jopa yhdellä lapsella tuhannesta (korkean riskin alueella, esimerkiksi Ahvenanmaalla), taudin eteneminen Lymen tautiin liittyväksi niveltulehdukseksi on harvinaista.

1.4 Onko se perinnöllinen?

Lymen tautiin liittyvä niveltulehdus on infektio tauti. Infektio taudit leviävät tartunnan kautta, eivät periytymällä. Antibioottihoitoon huonosti reagoiva Lymen tautiin liittyvä niveltulehdus on voitu liittää tiettyihin perimän DNA-jaksoihin, mutta altistuksen tarkkaa mekanismia ei tunneta.

1.5 Miksi lapsella on Lymen tautiin liittyvä niveltulehdus?

Voidaanko se ehkäistä?

Punkkien kiinnittymistä lapsiin on vaikea estää alueilla, joilla punkkeja esiintyy luonnossa. *Borrelia burgdorferi* -bakteeri ei kuitenkaan yleensä siirry ihmiseen välittömästi punkin piston jälkeen. Bakteerin siirtyminen ensin punkin sylkirauhaseen ja sieltä punkin syljen mukana ihmiseen voi kestää useita tunteja tai jopa kokonaisen vuorokauden. Punkki imee isännästään verta ja pysyy kiinnittyneenä ihoon kolmesta viiteen vuorokautta. Jos lapset tarkistetaan kesäaikaan joka ilta ja kiinnittyneet punkit poistetaan välittömästi, *Borrelia burgdorferi* -bakteerin pääseminen ihmisen elimistöön on hyvin epätodennäköistä. Ennaltaehkäisevää antibioottihoitoa punkin piston jälkeen ei suositella.

Jos taudin varhainen muoto eli vaeltava punoitus kuitenkin ilmaantuu, on se syytä hoitaa antibiooteilla. Antibiootit pysäyttävät bakteerien kasvun ja estävät Lymen tautiin liittyvän niveltulehduksen kehittymisen. Yhdysvalloissa on kehitetty rokote yhtä *Borrelia burgdorferi* -bakteerin kantaa vastaan, mutta se vedettiin markkinoilta taloudellisista syistä. Kyseinen rokote ei ole käyttökelpoinen Euroopassa, koska Euroopassa esiintyvät bakteerikannat eivät ole samoja kuin Yhdysvalloissa.

1.6 Onko tauti tarttuva?

Vaikka Lymen tautiin liittyvä niveltulehdus on infektiotauti, se ei ole tarttuva tauti. Tauti ei voi levitä ihmisestä toiseen, koska bakteeri leviää vain punkin piston välityksellä.

1.7 Mitkä ovat sen pääasialliset oireet?

Lymen tautiin liittyvän niveltulehduksen tavallisimpia oireita ovat nivelnesteiden määrän lisääntymisestä johtuva nivelten turvotus ja sen aiheuttama nivelten liikelaajuuden rajoittuminen. Huomattavaan turvotukseen liittyy yleensä vain vähän tai ei ollenkaan nivelkipua. Useimmiten tulehtunut nivel on polvi, mutta tulehdusta voi esiintyä muissakin suurissa ja jopa pienissä nivelissä. Vain harvoin tulehdusta ei ole polvinivelessä ollenkaan, ja kahdessa kolmasosassa tapauksista niveltulehdus esiintyy yksinomaan polvinivelessä. Yli 95 prosentissa tapauksista tulehtuneita niveliä on yhdestä neljään (oligoartriitti), ja usein polvinivel on ainoa, jonka tulehdus jatkuu pidemmän aikaa. Kahdessa kolmasosassa tapauksista Lymen tautiin liittyvä niveltulehdus esiintyy jaksottaisesti: niveltulehdus katoaa itsestään päivien tai muutaman viikon aikana, ja oireettoman jakson jälkeen tulehdus palaa samoihin niveliin.

Ajan myötä niveltulehdusten kesto yleensä lyhenee ja uusiutumistiheys käy harvemmaksi, mutta joissain tapauksissa tulehdus saattaa pahentua ja niveltulehdus kroonistuu. Harvoissa tapauksissa niveltulehdus jatkuu pitkään (yli 3 kk) heti alusta lähtien.

1.8 Onko tauti samanlainen kaikilla lapsilla?

Ei ole. Tauti voi olla akuutti, jolloin ilmenee vain yksi niveltulehdusvaihe,

---

tai se voi olla jaksottainen tai krooninen. Pienillä lapsilla niveltulehdus on tavallisimmin akuutti, kun taas nuorilla se on tavallisimmin pitkäkestoinen eli krooninen.

1.9 Onko tauti lapsilla erilainen kuin aikuisilla?

Lymen tautiin liittyvä niveltulehdus on samantyyppinen aikuisilla ja lapsilla. Lapsilla niveltulehdusta saattaa kuitenkin esiintyä useammin kuin aikuisilla. Toisaalta mitä nuorempi lapsi on kysymyksessä, sitä nopeampi on taudinkulku ja sitä todennäköisemmin antibioottihoito onnistuu.